

ОСНОВНІ СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Досліджено та визначено головні вимоги до податкової політики щодо малого підприємництва, як складової частини державної політики сприяння розвитку бізнесу в Україні. Подано пропозиції щодо усунення недоліків, що існують у спрощених режимах оподаткування малого підприємництва.

Ключові слова: податкова політика, спрощені режими оподаткування, мале підприємство.

Вступ. Податкова політика держави – це фінансова частина державної економічної політики, яка спрямована на формування дохідної частини державного бюджету шляхом справляння податків та зборів. Історія розвитку оподаткування свідчить, що податки можуть бути не тільки джерелом наповнення бюджету, але й інструментом регулювання будь-яких соціально-економічних процесів, саме використання такого інструменту актуальне на сьогодні, коли держава потерпає від фінансово-економічної кризи. Свідоме використання податків як інструменту регулювання соціально-економічних процесів у досягненні визначених цілей формує податкову політику держави. Оподаткування малого бізнесу, а своєю чергою, спрощена система оподаткування, стала об'єктом досліджень багатьох науковців, проте до сьогодні проблеми підтримки малого бізнесу і проблеми в системі його оподаткування потребують вирішення і подальших досліджень.

До вітчизняних науковців, які займаються проблемами оподаткування, варто віднести В. Андрущенка, О. Василика, В. Вишневського, А. Крисоватого, В. Гейця, А. Даниленка, О. Данілова, Т. Єфименко, В. Загорського, Ю. Іванова, О. Кириленко, І. Лютого, І. Луніну, П. Мельника, Ц. Огня, А. Поддєрьогіна, А. Соколовську, В. Суторміну, В. Федосова, С. Юрія. Спрогнозувати вплив спрощеної системи оподаткування на економічні та соціальні процеси до кінця не вдалося, тому ця тема стала об'єктом нашого дослідження.

Мета дослідження. Метою нашого дослідження є визначити напрями формування збалансованої податкової політики, оскільки вона може як гальмувати, перешкоджати розвитку малого підприємництва в державі, так і навпаки – допомагати, бути важливим стимулом детінізації сфери малого підприємництва.

Виклад основного матеріалу. Одним з основних чинників, які заважають розвитку малого підприємництва в Україні, згідно з п. 1 Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні, є надмірний податковий тиск та обтяжлива система звітності. У Посланні Президента України до Верховної Ради України "Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2000-2011 роки" визначено необхідність рішучого зниження податкового тиску, посилення захисту платників податків, максимального спрощення процедури оподаткування, введення податкових стимулів інноваційної діяльності та нагромадження капіталу. Податкова система як сфера державного регулювання в системі ринкової економіки виконує низку важливих функцій – фінансову, розподільчу, контрольну і стимулятивну. Саме стимулятивної функції сьогодні вкрай бракує вітчизняному оподаткуванню. Ще в 1998 р. на розгляд до парламенту Президент подав як невідкладний проект Закону України "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого

підприємництва", який було прийнято в першому читанні [2]. Але відтоді його подальший розгляд зупинився. Спрощена система оподаткування досі залишається без належної правової фіксації на рівні правового акту вищої юридичної сили – Закону України. Спрощені режими оподаткування в Україні набули особливої популярності серед платників податків – суб'єктів малого підприємництва. Ця система є простою і зрозумілою в правилах адміністрування податків. За п'ять років після впровадження "спрощенки" указом Президента кількість суб'єктів сплати єдиного податку збільшилася в шість разів, податкові надходження до бюджету від них – у 12 разів. Це свідчить про те, що ця система широко використовується у сфері малого підприємництва і дію її необхідно продовжувати. Сьогодні спрощена система оподаткування потребує не лише законодавчого закріплення, а й врегулювання існуючих колізій. Це пов'язано з тим, що поряд з результативним впливом спрощеної системи оподаткування як на формування доходної частини бюджету, так і на розвиток підприємництва, тенденціями збільшення і суб'єктів малого бізнесу, і податкових надходжень, є ціла низка фактів, які мають і негативні впливи. Існуюча система спрощеного оподаткування та звітності відкриває широке поле для мінімізації податкових зобов'язань. Сюди слід віднести:

- нарахування зарплат – втрати місцевих бюджетів у частині податку з доходів фізичних осіб;
- надання фіктивних послуг в межах граничного обсягу – втрати податку на прибуток, ПДВ;
- використання спрощеної системи під час проведення надприбуткових видів діяльності).

Реформуючи спрощену систему оподаткування не можна не звертати увагу на ті негативні наслідки, до яких вона призвела. По-перше, це застосування схем ухилення від оподаткування, коли юридичні особи вступають у трудові стосунки з приватними підприємцями – платниками єдиного податку, які не є платниками податку на додану вартість. Звісно, через це негативне явище відбуваються досить значні втрати бюджетних надходжень і, відповідно, тих сфер, що фінансуються з державного бюджету. І тому, безумовно, необхідно поставити бар'єр в цій прогалині у чинному законодавстві, який би унеможливив такі істотні податкові зловживання. По-друге, деякі підприємства пропонують своїм штатним працівникам реєструватися суб'єктами підприємницької діяльності – платниками єдиного податку, та продовжувати виконувати на підприємстві ті ж самі обов'язки, але при цьому сплачувати лише єдиний податок. Отже, відбувається істотна мінімізація сплати податкових зобов'язань. Також існують і проблеми з правом найму у суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб. З іншого боку, виникла ситуація, за якої через громіздку, витратну й неефективну систему соціального забезпечення у сфері малого підприємництва істотно ускладнилися процедури звітності, що призвело до руйнування первинних засад і природи спрощеності оподаткування, обліку і звітності та створення умов для економічного розвитку сектора малого бізнесу. Після набрання чинності з початку цього року Закону України від 09.07.03 № 1058 "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" виникла правова колізія, яка призвела до подвійного оподаткування суб'єктів спрощеної системи оподаткування в частині сплати пенсійних внесків. Тому сьогодні частина підприємців-спрощенців, розуміючи колі-

зію, не сплачують пенсійні внески за найманих працівників. Інша частина ж, навпаки, платить двічі: окремо внески на фонд заробітної плати та автоматично у складі єдиного податку.

На жаль, сьогодні немає єдиної узгодженої позиції у підприємницькому середовищі щодо реформування схеми спрощеної системи оподаткування у стратегічній перспективі. Тому пропонуємо орієнтувати на сектор малого бізнесу адекватну до його потреб і можливостей політику податкового регулювання, яка має формуватися з огляду на особливу економічну природу цього сектора. Неможливо домогтися успіху, якщо регуляторні заходи не є адекватними стану та внутрішнім особливостям самого об'єкта регулювання. Лише в разі адекватності й максимальному стимулятивному характеру податкове регулювання стане органічною й невід'ємною складовою частиною загальної державної політики розвитку малого бізнесу, критеріями ефективності якої є зростання загальної кількості працівників малих підприємств та зайнятих у сфері малого підприємництва. На наш погляд, незважаючи на всі недоліки, введення спрощеної системи оподаткування – це дійсно ефективний спосіб зниження податкового тягаря в сучасній фіскальній атмосфері, це один з дієвих засобів детінізації сфери малого підприємництва, важлива складова державної підтримки малого підприємництва. Введення спрощених систем оподаткування можна розцінювати як початок введення нових прогресивних елементів у податкову політику нашої держави відносно малого підприємництва, вдалого передусім для законодавчого переходу на сучасні цивілізовані схеми оподаткування. Ми поділяємо точку зору представників уряду, які на підставі аналізу практики застосування єдиного податку за останні роки (та враховуючи власний практичний досвід), вважають за необхідне зберегти систему спрощеного оподаткування. Але переглянути основні показники, за якими суб'єкти підприємницької діяльності набувають можливості скористатися єдиним податком, а саме: кількість працюючих та обсяг ви торгу за календарний рік (у бік їх зменшення) – з метою недопущення використання спрощеної системи оподаткування представниками середнього та великого бізнесу для ухилення їх від сплати обов'язкових платежів.

Висновки. Розвиток малого підприємництва сприяє створенню умов для позитивних структурних змін в економіці України. Підтримуючи малий та середній бізнес, держава стимулює діяльність вітчизняних виробників. Податкова політика може давати стимулятивний ефект для розвитку малого бізнесу, а зокрема це стосується альтернативних режимів оподаткування, як основного діючого інструменту податкової політики, що здатен реалізувати стимулятивну функцію в оподаткуванні малого бізнесу, ефективність її втілення стане основою наших подальших досліджень.

Література

1. Закон України "Про державну підтримку малого підприємництва // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 51-52, ст. 447) { Із змінами, внесеними згідно із Законом N 523-VI (523-17) від 18.09.2008, ВВР, 2009, N 6, ст. 21 }.
2. Указ Президента України "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва" (В редакції Указу Президента N 746/99 від 28.06.99).
3. Крисоватий, А.І. Податкова система : підручник [для ВУЗів] / А.І. Крисоватий, О.М. Десятнюк. – Тернопіль : Вид-во "Карт-бланш", 2006. – 331 с.

4. **Онишко, С.В.** Проблеми та можливості модернізації ін-ту податкової політики в Україні / С.В. Онишко, С.В. Онишко // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 6. – С. 129-137.

Кузык Л.В. Основные стратегические цели и задания налоговой политики в сфере малого бизнеса

Исследовано и определено главные требования к налоговой политике относительно малого предпринимательства, как составной части государственной политики содействия развитию бизнеса в Украине. Поданы предложения относительно устранения недостатков, которые существуют в упрощенных режимах налогообложения малого предпринимательства.

Ключевые слова: налоговая политика, упрощены режимы налогообложения, малое предпринимательство.

Kuzik L.V. Primary strategic purposes and tasks of tax policy are in the field of small business

The main requirements of tax policy concerning entrepreneurship as a constituent part of the state policy promotion of the development of small business in Ukraine are defined and investigated in this article. Some proposals concerning elimination of drawbacks, which exist in the simplified regimes taxation of small business are developed.

Keywords: tax policy, simplified modes of taxation, small enterprise.

УДК 330.831.84:338.45

Аспір. С.І. Лозинська¹ – Львівська КА

**ВИВЧЕННЯ ОСНОВНИХ ЧИННИКІВ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ
МОНЕТАРНУ ПОЛІТИКУ У СФЕРІ ПРОМИСЛОВОГО
ВИРОБНИЦТВА**

Проаналізовано основні чинники, що визначають монетарну політику у сфері вітчизняного промислового виробництва. Показано динаміку індексів виробництва промислової продукції за даними Держкомстату України за 2001-2009 рр. Доведено, що промислове виробництво України є пріоритетною галуззю національної економіки, від якої залежать здійснення ключових інтересів країни, її безпека, культурний та соціальний рівні життя нації, та забезпечує чверть усіх зайнятих у сфері економіки робочими місцями.

Ключові слова: монетарна політика, промислове виробництво, гроші, грошова маса, індекс промислової продукції.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями.

Монетарна політика є однією з видів макроекономічної політики, в якій здійснюється вплив на стан кредиту і грошового обігу з метою контролю і регулювання пропозиції грошей. Тому визначення монетарних інструментів макроекономічного регулювання, форм та методів їх використання, механізмів впливу та основні макроекономічні змінні в умовах перехідної економіки України набуло особливого значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблеми співвідношення наявної грошової маси та номінальної вартості валового внутрішнього продукту, оптимального рівня автономії центральних банків розглянуто у працях основоположників класичної економіч-

¹ Наук. керівник: проф. Г.І. Башнянин, д-р екон. наук – Львівська КА